

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ	10
Α΄ ΜΕΡΟΣ	13
1. Τα μέρη του οργάνου	15
2. Το τούρκικο και το αραβικό ούτι	19
2.1 Το τούρκικο ούτι	19
2.2 Το αραβικό ούτι	21
2.3 Τα είδη κουρδισμάτων	22
2.4 Η έκταση του οργάνου	25
3. Οι χορδές	27
3.1 Αριθμός χορδών	27
3.2 Πότε είναι καιρός να αλλάξω τις χορδές	28
3.3 Τι χορδές να διαλέξω	28
3.4 Πώς αλλάζω τις χορδές	29
4. Πώς κουρδίζω	37
4.1 Κούρδισμα με κουρδιστήρι	37
4.2 Κούρδισμα «με το αυτί»	38
4.3 Πώς κρατάω το ούτι και τα κλειδιά του για να το κουρδίσω	38
5. Προστασία του οργάνου	41
5.1 Ζέστη και υγρασία	41
5.2 Πού και πώς τοποθετούμε το ούτι	42
5.3 Μεταφορά	43
5.4 Η θήκη του οργάνου	43
6. Θέση - στάση του σώματος όταν παίζω ούτι	45
6.1 Πώς κρατάω το ούτι	45
6.2 Το υποπόδιο	47
6.3 Η θέση του αριστερού χεριού στο μπράτσο του οργάνου	48

6.4	Πώς τοποθετώ τα δάχτυλα πάνω στις χορδές	49
6.5	Ο αντίχειρας πάνω στο μπράτσο του οργάνου	49
6.6	Πώς «κλείνω» το ούτι όταν δεν χρειάζεται να παίξω	50
	7. Η πένα και η τεχνική χειρισμού της	51
7.1	Υλικό και είδη πένα	51
7.2	Πώς κρατάω την πένα	52
7.3	Η πένα πάνω στη χορδή	53
7.4	Η κίνηση του καρπού όταν παίζω με την πένα	53
7.5	Η θέση ^ν και η άρση ^α	54
7.6	Σε ποια περιοχή της χορδής χτυπάω την πένα	56
	8. Το σώμα μου όταν παίζω ούτι	57
8.1	Ελεύθερο σώμα και μουσική	57
8.2	Ο πόνος και οι τραυματισμοί	58
8.3	Ο χάρτης του σώματος	58
	9. Ασκήσεις διάτασης και ενδυνάμωσης των χεριών	71
9.1	Γενικές αρχές για τη θέση του σώματος όταν εκτελώ τις ασκήσεις	71
9.2	Ζέσταμα	71
9.3	Διατάσεις	72
9.4	Αποθεραπεία και χαλάρωση	74
9.5	Προέλευση και σημασία των ασκήσεων	76
	10. Αναπνοή	77
10.1	Διαφραγματική αναπνοή	77
10.2	Αναπνέω με όλο μου το σώμα	77
10.3	Η ελεύθερη αναπνοή όταν παίζω μουσική	78
10.4	Η ανάσα στη μουσική	79
	Β΄ ΜΕΡΟΣ	81
	11. Ο ήχος και η πυθαγόρεια κλίμακα	83
11.1	Ο ήχος και τα χαρακτηριστικά του	83
11.2	Πώς παράγεται ο ήχος στο ούτι	84
11.3	Τα διαστήματα πάνω στη χορδή	85
11.4	Πυθαγόρας και πυθαγόρεια κλίμακα	85
	12. Συγκερασμός και τροπικότητα	87
12.1	Τι είναι ο συγκερασμός	87

12.2	Σύντομη ιστορία των τρόπων και του (ισο)συγκερασμού στη δυτική μουσική	87
12.3	Η «ασυγκέραστη» τροπική μουσική	87
12.4	Ασυγκέραστα και συγκερασμένα όργανα	88
13. Βασική Θεωρία κλασικής οθωμανικής/τουρκικής μουσικής		89
13.1	Ποια η σχέση της θεωρίας με την πράξη στη μουσική; Τι τη θέλουμε τη θεωρία;	89
13.2	Κλασική οθωμανική/τουρκική μουσική	89
13.3	Το σύστημα σημειογραφίας και διδασκαλίας της κλασικής οθωμανικής/τουρκικής μουσικής	90
13.4	Βασική θεωρία	92
13.5	Οι περντέδες και τα ονόματά τους	94
13.6	Τετράχορδα και πεντάχορδα	96
13.7	Η βάση, ο προσαγωγέας, οι δεσπίζοντες φθόγγοι, οι μελωδικές έλξεις και οι μουσικές καταλήξεις	96
13.8	Η απόλυτη και η σχετική ανάγνωση της παρτιτούρας	97
13.9	Οι συχνότεροι τόνοι, ή αλλιώς κουρδίσματα, και τα ονόματά τους	98
14. Μακάμ, θεωρία και πράξη		99
14.1	Η λέξη μακάμ, τι είναι το μακάμ	99
14.2	Τα 12 μακάμ	100
14.3	Μακάμ Buselik	103
14.4	Μακάμ Hicaz	104
14.5	Μακάμ Uzşak	107
14.6	Μακάμ Hüseyini	108
14.7	Μακάμ Rast	109
14.8	Μακάμ Segah	110
14.9	Μακάμ Saba	111
14.10	Μακάμ Kürdi	112
14.11	Μακάμ Nihavend	113
14.12	Μακάμ Nev-Eser	115
14.13	Μακάμ Nikriz	115
14.14	Μακάμ Hicazkar	116
15. Ρυθμική συνοδεία		117
15.1	Ρυθμός	117
15.2	Τι είναι τα ουσούλ της οθωμανικής μουσικής	118
15.3	Ρυθμική συνοδεία στο ούτι	118

	16. Οι ρυθμοί και τα ουσούλ	121
16.1	Δίσημοι	121
16.2	Τρίσημοι	122
16.3	Τετράσημοι	122
16.4	Πεντάσημος	126
16.5	Εξάσημοι	126
16.6	Επτάσημοι	128
16.7	Εννιάσημοι	130
16.8	Μικτό ρυθμικό σχήμα: εννιάσημος με επτάσημο	134
16.9	Δεκάσημοι	135
16.10	Εντεκάσημος	136
16.11	Δεκατετράσημος	136
16.12	Ουσούλ τριάντα δύο τετάρτων	137
	17. Εκφραστικές τεχνικές, στολίδια	139
17.1	Çarpma	139
17.2	Σύντομες νότες που προηγούνται μιας βασικής	141
17.3	Βιμπράτο (vibrato)	142
17.4	Γκλισάντο (glissando), γλίστρημα	143
17.5	Τρέμολο (tremolo)	143
17.6	Ισοκράτης (pedal)	143
17.7	Συνοδεία βηματικής κίνησης με οκτάβες	144
17.8	Στακάτο (staccato)	144
17.9	Βασικές συγχορδίες στο ούτι	145
17.10	Αρμονικές	145
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	147
A	ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΟΥΤΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΟΥΤΙΣΤΡΙΕΣ	148
B.	ΜΙΚΡΟ ΛΕΞΙΚΟ	163
Γ.	ΧΑΡΤΕΣ	170
	ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	177
	ΠΗΓΕΣ	178
	ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ	182

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συγγραφή αυτού του βιβλίου προέκυψε ως ανάγκη για τη διδασκαλία του ουτιού στα μουσικά σχολεία, όπου διδάσκω από το 2012. Η αρχική σκέψη ήταν η δημιουργία ενός εγχειριδίου, το οποίο θα λειτουργούσε ως βοηθητικό εργαλείο τόσο για εμένα όσο και για τα παιδιά. Στην πορεία το υλικό πήρε τέτοια έκταση, μορφή και χαρακτήρα ώστε έγινε φανερό ότι πρόκειται για ένα βιβλίο το οποίο μπορεί να φανεί χρήσιμο και σε ένα ευρύτερο κοινό. Χωρίς να χαθεί ο αρχικός του χαρακτήρας, είναι γραμμένο με τέτοιον τρόπο ώστε να απευθύνεται ταυτόχρονα σε εφήβους και σε ενήλικες.

Το βιβλίο ασχολείται με το ούτι της Κωνσταντινουπολίτικης σχολής ή αλλιώς με το *τούρκικο ούτι*, όπως συνηθίζουμε να το ονομάζουμε, διαχωρίζοντάς το έτσι από το αραβικό, το οποίο αποτελεί ένα τεράστιο ξεχωριστό κεφάλαιο. Αυτό το ίδιο όργανο είναι που ταξίδεψε πριν εκατό χρόνια, με αφετηρία την οθωμανική Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, και εγκαταστάθηκε στον ελλαδικό χώρο όπου παίζεται μέχρι και σήμερα. Αυτό είναι το ούτι που έχω διδαχτεί, που παίζω και διδάσκω.

Σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται για μια μέθοδο διδασκαλίας του ουτιού. Στις σελίδες του δεν υπάρχει ούτε μία άσκηση. Μέθοδοι έχουν δημοσιευτεί ήδη πολλές τόσο στην Τουρκία όσο και στον αραβικό κόσμο. Στόχος του είναι να δώσει πρακτικά εργαλεία και έμπνευση στη μοναχική πορεία της μελέτης και της εξερεύνησης του οργάνου, και ταυτόχρονα να ανοίξει δρόμους προς τη μουσική επικοινωνία, τη μουσική συνεύρεση.

Ουσιαστικά περιέχει συγκεντρωμένο το υλικό, το οποίο θα ήμουν πολύ ευγνώμων εάν συναντούσα σε ένα βιβλίο όταν ξεκινούσα να μαθαίνω ούτι, αλλά και στη συνέχεια ως μουσικός και δασκάλα. Αναφέρεται τόσο σε πρακτικά ζητήματα σχετικά με το μουσικό όργανο, όσο και σε θέματα σχετικά με τη θεωρία της μουσικής και τον πολιτισμό μέσα στον οποίο έζησε και ζει. Το παρόν βιβλίο δημιουργήθηκε παράλληλα με το βιβλίο *Τροπική μουσική και μακάμ – 166 μουσικά κομμάτια για ερμηνεία και διδασκαλία*, εκδόσεις Fagotto Books, Αθήνα 2023 της ίδιας συγγραφέως. Τα δύο βιβλία συνδέονται και αλληλοσυμπληρώνονται, ειδικά όσον αφορά τα μακάμ και την οργάνωσή τους, αλλά και τους ρυθμούς και τα ουσούλ που παρουσιάζονται.

- Οι λέξεις μέσα στο κείμενο με έντονα γράμματα, παραπέμπουν στο **ΜΙΚΡΟ ΛΕΞΙΚΟ**.
- Στο βιβλίο υπάρχουν αρκετές λέξεις γραμμένες στα τουρκικά. Γι' αυτόν τον λόγο θεωρείται χρήσιμο εδώ να γίνει αναφορά στον τρόπο που προφέρονται κάποια γράμματα από το τουρκικό αλφάβητο. Το *c* προφέρεται με παχύ «τζ», το *ç* με παχύ «τσ», το *ğ* με μαλακό «γ», το *i* με κλειστό «ι», το *ö* με κλειστό «ο», το *ş* με παχύ «σ» και το *ü* με κλειστό «ου».

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: Οι λέξεις *hicaz*, *acem* και *curcuna* προφέρονται χιτζάζ, ατζέμ και τζούρτζουνα (με παχύ «τζ»). Οι λέξεις *çargah*, *çarpma* και *çiftetelli* προφέρονται τσαργκιά(χ), τσάρπμα και τσιφτετέλι (με παχύ «τσ»).

- Τα τουρκικά ονόματα, την πρώτη φορά που εμφανίζονται στο κείμενο, γράφονται με ελληνικούς χαρακτήρες και αμέσως μετά σε παρένθεση με τουρκικούς. Τις επόμενες φορές που τα συναντάμε διατηρείται μόνο η πρώτη εκδοχή, στα ελληνικά. Στις περιπτώσεις των αραβικών ονομάτων συμβαίνει κάτι αντίστοιχο, μόνο που στην παρένθεση, για ευνόητους λόγους, δεν χρησιμοποιείται η αραβική γραφή αλλά το λατινικό αλφάβητο.
- Στο βιβλίο αυτό γίνεται αναφορά εξίσου στο θηλυκό και στο αρσενικό γένος.

Καλές (β)ουτιές!

ΜΕΡΟΣ Α'

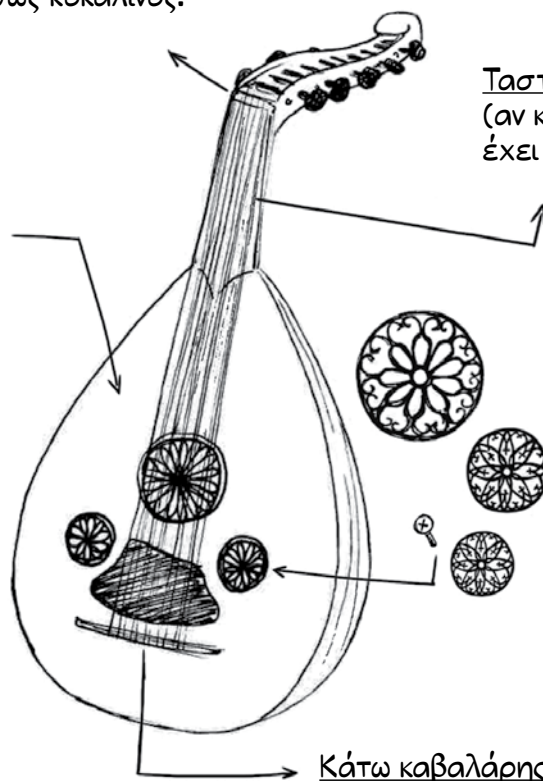
ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ

Πάνω καβαλάρης.
Συνήθως κοκάλινος.

Καπάκι.
Το πιο ευαίσθητο μέρος του ουτιού. Συνήθως, από έλατο.

Ταστιέρα.
(αν και δεν έχει τάστα!)

Ροζέτες.
Είναι τρία στρογγυλά διακοσμητικά κομμάτια από ξύλο, κέρατο, πλαστικό ή ταρταρούγα².

Κάτω καβαλάρης/Γέφυρα.

(1) Τα τάστα είναι οι «γραμμούλες» - τα χωρίσματα που υπάρχουν επάνω στην ταστιέρα, π.χ. στην κιθάρα. Παρόλο που το ούτι δεν έχει τάστα, ο όρος ταστιέρα διατηρείται για το μέρος του οργάνου όπου πατάνε τα δάχτυλα.

(2) Ταρταρούγα: καύκαλο χελώνας.

